

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 24.07.2025

Meie 11.08.2025

nr 1-6/3013-4, SIM/24-
0845/-2K
nr 8-2/6317

**Kriminaalmenetluse seadustiku,
kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise
seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse
muutmise seaduse (teabevahetus Euroopa Liidu
liikmesriikide vahel ja Europoliga) eelnõu
kooskõlastamine**

Austatud minister

Siseministeerium on Justiits- ja Digiministeeriumile kooskõlastamiseks esitanud kriminaalmenetluse seadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse (teabevahetus Euroopa Liidu liikmesriikide vahel ja Europoliga) eelnõu. Justiits- ja Digiministeerium kooskõlastab eelnõu märkustega.

I. Sisulised märkused

- 1. Eelnõu § 1 p 1 (KrMS § 508⁸⁸ lg 4) –** kõnealune lõige sätestab, et kui teabeedastuseks peab olema KrMS § 214 kohaselt prokuratuuri luba või kohtumenetluse andmete korral kohtu luba, tagab prokuratuur või kohus selle taotluse lahendamise ööpäev ringi.

Direktiivi artikli 14 (3)(b) kohaselt peab liikmesriik tagama, et õigusasutused, kes on pädevad andma riigisisese õiguse kohaselt nõutavaid õigusasutuse lube vastavalt artiklile 9, on ühtsele kontaktpunktile kättesaadavad ööpäev läbi ja seitse päeva nädalas.

Eelnõuga kavandatakse see nõue üle võtta KrMS § 508⁸⁸ lg-s 4, järgnevas sõnastuses:

„(4) Kui teabeedastuseks peab olema käesoleva seadustiku § 214 kohaselt prokuratuuri luba või kohtumenetluse andmete korral kohtu luba (edaspidi koos teabevahetusluba), tagab prokuratuur või kohus selle taotluse lahendamise ööpäev ringi.“.

Direktiivi sõnastus viitab kontaktpunktile kättesaadav olemisele (ehk siis sisuliselt taotluse kättesaamisvalmidusele), kuid eelnõu sõnastus paneb prokuratuurile ja kohtule kohustuse taotlus ööpäevaringselt lahendada. Selline sõnastus läheb kaugemale direktiivis nõutust ning ei ole kooskõlas ka eelnõu ega direktiivi üldise loogikaga. Taotluse lahendamise tähtajad on reguleeritud eraldi eelnõuga kavandatavas §-s 508⁹², mille lõike 4 punkt 3 sätestab ühtlasi, et tähtaja kulgemine peatub ajaks, mil prokuratuur või kohus lahendab teabevahetusloa taotlust.

Seetõttu ei ole korrektne eelnõu märkuste tabelis prokuratuuri kommentaarile vastuseks esitatud väide, justkui peaksid kohtud ja prokuratuur tagama, et kontaktpunktil oleks võimalik teabetootlusele vastata vajadusel kaheksa tunni jooksul.

Selle kaheksa tunni jooksul peab direktiivi kohaselt saama kontaktpunkt õigusasutusega (st töövälisel ajal üldjuhul valveprokuröri või valvekohtunikuga) ühendust võtta ja esitada taotlus. Seejärel saab prokuratuur või kohus kontaktpunktile teada anda, kas taotlus on võimalik lahendada kohe või läheb sellega rohkem aega. Kui taotluse lahendamine võtab rohkem aega, siis teavitab kontaktpunkt taotluse esitanud liikmesriiki viivitusest, täpsustades eeldatava viivituse pikkuse ja selle põhjused, vastavalt direktiivi artiklile 5 (2)(a).

Korrektne ja direktiivi sisule vastav regulatsioon oleks selline, mis sätestab kohustuse saada selline õigusasutuse luba küll võimalikult kiiresti (direktiivi artikkel 9), kuid ei sätesta õigusasutustele kohustust taotluse koheseks lahendamiseks.

Meie eelmisele märkusele vastates on eelnõu koostajad leidnud, et sõna „viivitamata“ kasutamine „ööpäev ringi“ asemel oleks liiga ebamäärane. Me ei nõustu sellega, kuivõrd „viivitamata“ mõiste on KrMS-is üldlevinud ning selles osas ei ole teadaolevalt suuremaid tõlgendusprobleeme. Alternatiivselt oleks võimalik säte sõnastada ümber lähtuvalt direktiivi sõnastusest ja sätestada, et õigusasutused peavad kontaktpunktile olema kättesaadavad ööpäev ringi.

Ehkki kõnealusest normist ei ole võimalik välja lugeda tähtaega teabevahetusloa lahendamiseks, ei vasta meie hinnangul eelnõu praegune sõnastus direktiivi vastavale artiklile ning sätestab täiendavad kohustused, mille osas direktiivist karmima regulatsiooni loomine ei ole põhjendatud ning selle vajalikkust ei ole ka seletuskirjas põhjendatud.

Eeltoodust tulenevalt jääme enda ettepaneku juurde eelnõu muuta ja lõikes 4 kasutada „ööpäev ringi“ asemel sõna „viivitamatult“. Alternatiivselt palume säte sõnastada ümber lähtuvalt direktiivi sõnastusest ja sätestada, et õigusasutused peavad kontaktpunktile olema kättesaadavad ööpäev ringi.

2. Eelnõu § 1 p 1 (KrMS § 508⁸⁵ lg 6) – kõnealune lõige sätestab, et teavet vahetatakse inglise keeles.

Seletuskirja kohaselt: „Tulenevalt asjaolust, et Europolil on Rootsi direktiivi ülevõtmise perioodil valminud tõlkemoodul, mis võimaldab SIENA-s edastatud teabe automaattõlget iga EL-i liikmesriigi ametlikust keelest inglise keelde ja inglise keelest iga EL-i liikmesriigi ametlikku keelde, on sisuliselt võimalik SIENA kaudu teavet vahetada ka eesti keeles. Seejuures tuleb silmas pidada, et automaattõlge võib vajada järeltoimetamist ehk masintõlgitud teksti läbivaatamist, võrdlust inglise keelse tekstiga ja parandusi selleks, et saada tulemiks täpne ja ladus tõlge.“. Teisisõnu võib masintõlke rakendus küll eksisteerida, aga puudub kindlus, et see suudab esitatavat materjali arusaadavalt ja arvestatava protsendi ulatuses õigesti eesti keelde tõlkida.

Keelenõude osas on selgitatud: „Teabevahetuse keelenõue kohaldub sellele osale teabest, mis edastatakse teisele liikmesriigile ning teabele, mida soovitakse lisada kriminaalasja toimikusse (KrMS § 10 lg 3) ja mille kohta on vastava riigi luba. Siseriiklikult (asutuste vahel) võib teabetootluse täitmiseks peetav suhtlus toimuda eesti keeles. Teabetootluse nn lõpliku tõlke eest vastutab ühtne kontaktpunkt (või teabetootlust iseseisvalt täitev uurimisasutus). Juhime seejuures tähelepanu asjaolule, et direktiivi ülevõtmise ajal on Europolil valminud SIENA-s kasutatav masintõlke rakendus“.

Sellest selgitusest jääb ebaselgeks, kas teabevahetusloa lahendamiseks vajalikud materjalid (sh teabetootlus ja sellele lisatud materjalid), tõlgitakse kohtu ja prokuratuuri jaoks eesti keelde. Palume seda täpsustada. Palume selguse huvides eelnõu täiendada ja lisada norm, mille kohaselt kohtule ja prokuratuurile esitatakse teabevahetusloa lahendamiseks vajalikud võõrkeelsed dokumendid eestikeelse tõlkega.

3. Eelnõu § 3 p 2 – kõnealuse punktiga täiendatakse politsei ja piirivalve seadust (PPVS), kus on sätestatud ka andmete töötlemise ja säilitamise kord.

Eelmises kooskõlastusringis tegime märkuse AK aluse kehtestamise kohta (varasem väljapakutud säte PPVS § 7.64 lg 6). Märkuste tabelis on sama AKI märkuse kohta märgitud (tabel AKI märkus p 4), et sellega on arvestatud ning selgitatud, et kõik teave on AK ja loodud AvTS § 35 lg 1 p 19 alusel erinorm. Nimetatud erinormi uues eelnõus ei ole. Palun selgitada seletuskirjas, kas on lähtutud sellest, et AvTS katab vajadused ära ja on iga kord kaalutluskohustus. Kui ei ole sellest lähtutud, palume eelnõu täiendada erinormiga.

Seoses andmesubjekti õiguste piiramisega töövoosüsteemis töid nii ministeerium kui ka AKI varasemates märkustes välja küsimuse, kas piiratakse andmesubjekti õigust enda kohta andmeid saada. Eelnõu andmesubjektide piirangute sätet ette ei näe, seega palume selgitada, kas andmesubjektile, tema pöördumise korral, väljastatakse töövoosüsteemis olevad isikuandmed. Kui ei väljastata, palume eelnõusse lisada vastav erinorm.

II. Mõjumärkused

- 4. SIENA-ga kaasnevad kulud.** Puudub selgus, mis kulud võivad kaasneda SIENA kasutusele võtmisega ja mis tingimused peavad olema täidetud.

SIENA kulude osas on Siseministeerium märkinud järgmist: "SIENA kasutuselevõtt ei too kaasa vahetuid rahalisi kulutusi siis, kui asutusel on akrediteeritud (RES) võrk ja seadmed ning vastava taseme ühendus SMIT-ga. Eelkirjeldatud juhul toimub ühenduse loomine koostöös SMIT ja vastavale asutusele teenust osutava xMIT vahel" ja "Kui asutusel vastavat ühendust-võrku-seadmeid ei ole, tuleb need luua ja akrediteerida. Turvanõuetele vastava võrgu ehitamine nõuab vahendeid. PPA ei ole oma (rahastus)projektides ette näinud teiste asutuse liidestuste rahastamist. Kuna SIENA kasutamine AK tasemel on võimalik mobiilseadme kaudu (nt PPA võrgus olev sülearvuti), on võimalik nõuetele vastav ühendus tagada seeläbi, et asutusele võimaldatakse nõutava ühendus-võrk-seadmed komplekti kasutamine. Vastav kasutamiskokkulepe tuleb saavutada asutuste omavaheliste läbirääkimiste käigus".

Rõhutame, et vanglatel on olemas küll RES võrk, kuid praegu puudub teadmine, millised on akrediteeringu nõuded. Sellest sõltub võimalik ressursikulu, millega praegu ei ole arvestatud ega seletuskirjas nõuetekohaselt välja toodud (sh mõjude osas). Juhul kui akrediteering eeldab mahukaid töid, tähendab see ka arvestatavat ressursikulu. Palume seletuskirjas täpsustada ja tuua välja selgelt, mis on akrediteeringu nõuded RES võrgule. Vastupidisel juhul ei ole võimalik vanglate vaatest prognoosida ja arvestada vajalike tööde ja kulude mahuga. Seoses võimalike asutuste vaheliste kokkulepetega seadmete ja võrkude kasutamise osas on samuti mõjud (kulu, koolitus) teadmata ning seega ei ole võimalik mõjudega arvestada. Palume seletuskirjas ka seda täpsustada.

III. Muud märkused eelnõu ja seletuskirja kohta

- 5.** Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad: Eelnõu ja seletuskirja failid Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega.

Maarja-Liis Lall 5477 0628
maarja-liis.lall@justdigi.ee
Joel Kook
Inge Mehide
Aare Pere
Laura Glaase
Karl-Erik Ansman
Kristel Niidas